

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

„Психофизическият профил на учителя по физическо възпитание и спорт като фактор за повишаване ефективността на учебния процес“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма **„Теория и методика на физическото възпитание и спорта“** в професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по...**

докторант **Николай Ангелов Първанов**

научен ръководител **Доц. д-р Даниела Томова**

рецензент **проф. д-р Станислава Стоянова**, катедра Психология, ЮЗУ „Неофит Рилски“, вътрешен член на научното жури съгласно заповед №1483/03.07.2026 г.

На рецензента са предоставени дисертационният труд в обем от 156 страници, документ за проверка за дублиране в съдържанието на дисертационния труд (индекс за сходство 7%), автореферат на български език и автореферат на английски език.

Докторантът е специалист в областта на леката атлетика и кондиционната подготовка, с богат състезателен и професионален опит в работата със спортисти и спортни отбори. Притежава бакалавърска степен по

„Педагогика на обучението по физическо възпитание и спорт“ от ЮЗУ „Неофит Рилски“, магистърска степен по „Спортна анимация“ от ЮЗУ „Неофит Рилски“, магистърска степен по „Спорт за високи постижения – кондиционна подготовка“ от НСА „Васил Левски“. Докторантурата му е по „Теория и методика на физическото възпитание и спорта“ към ЮЗУ „Неофит Рилски“. Съчетава академична подготовка, практически тренировъчни опит и дългогодишен състезателен опит, което му позволява да прилага задълбочен и комплексен подход към физическата подготовка, развитието на спортните качества и оптимизирането на тренировъчния процес.

1. Актуалност и значимост на изследването

Представеният дисертационен труд е посветен на актуален и обществено значим проблем, свързан с ролята на психофизическите характеристики на учителя по физическо възпитание и спорт за ефективността на учебно-възпитателния процес. В условията на съвременното образование се поставят все по-високи изисквания към професионалната подготовка на учителите, като се акцентира не само върху тяхната методическа компетентност, но и върху личностните и физическите им качества. Изследването на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт е особено важно, тъй като учителят изпълнява ролята на организатор, мотиватор и пример за подражание, което изисква специфичен комплекс от психологически и физически качества. В този контекст темата на дисертацията е научно обоснована, актуална и с ясно изразена практическа насоченост към подобряване на качеството на учебния процес по физическо възпитание и спорт.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран логично и последователно, и включва увод, три глави, изводи, препоръки, заключение, библиография, приложения с въпросници и анкета от проведеното изследване. Общата

структура на труда показва ясна логика на научното изследване – от теоретичния анализ на проблема, през разработването на методологична рамка, до представянето и интерпретацията на резултатите от емпиричното изследване.

В първата глава „Теоретични основи на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт“ докторантът разглежда социалната роля на учителя, като очертава основни тенденции в развитието на педагогическата професия. Направен е задълбочен анализ на спецификата на учебния процес по физическо възпитание и спорт. Особено внимание е отделено на личностните качества и професионалните компетенции на учителя по физическо възпитание и спорт. В края на главата е формулирана изследователската хипотеза (**„Предполага се, че личностно-психологическите и физическите показатели, включени в психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт, са статистически значимо свързани със самооценената педагогическа ефективност и с учителската преценка за активността и ангажираността на учениците в учебния процес. Очаква се по-високата екстраверсия, по-ниските стойности на невротизъм и агресивност, както и по-добрите резултати по отделни двигателни тестове да се свързват с по-висока самооценена ефективност на преподаването по физическо възпитание и спорт“**), чиито части са добре свързани помежду си и изразяват ясна идея, която логически свързва теоретичния анализ с емпиричната част на изследването.

Авторефератите съответстват на съдържанието на дисертационния труд, но в авторефератите на български и на английски език на стр. 6 формулировката на хипотезата на изследването се различава от тази в дисертационния труд, като по-скоро я обобщава, отколкото я предава точно:

„Хипотеза на изследването

Предполага се, че психофизическият профил на учителя по физическо възпитание и спорт, разглеждан като съвкупност от личностно-психологически, професионално-мотивационни и физически характеристики, е съществен фактор за повишаване ефективността на учебния процес.“

“Research Hypothesis

It is assumed that the psycho-physical profile of the Physical Education and Sport teacher, considered as a set of personal-psychological, professional-motivational and physical characteristics, is a significant factor in enhancing the effectiveness of the teaching and learning process.“

Във втора глава „Методологична рамка и организация на емпиричното изследване“ докторантът представя концептуалната рамка на изследването, като дефинира личностно-психологически компоненти, професионално – мотивационни компоненти, физически компоненти и поведенчески прояви в учебна среда. Докторантът определя 4 критерия и техни показатели за оценка на ефективността на учебния процес по физическо възпитание и спорт. Тези критерии са мотивация за участие, поведенческа ангажираност, възприемана ефективност на учебния процес по физическо възпитание и спорт, и психологическа атмосфера в учебната среда

Методологичният инструментариум включва разнообразни методи на научно изследване – анкета, личностни въпросници (за агресивност на Бъс и Пери; личностният въпросник на Айзенк; въпросник за темперамент на М. Паунов) и двигателни тестове за оценка на физическата дееспособност (бягане на 50 метра от висок старт, бягане на 800 метра, скок от място, лицеви опори за 1 минута, тест „Фламинго“). С анкетата се събират социално-демографски данни; учителите оценяват своята удовлетвореност от аспекти на професията; оценяват своята спортна подготовка и поведение в учебен час по физическо

възпитание; оценяват ефективността на преподаването си по физическо възпитание и спорт; както и преценяват мотивацията и активността на учениците, желанието за включване и интереса на учениците към дейностите в часа; поведенческата ангажираност на учениците – оценка на дисциплината, организираността, спазването на правилата и участието в групова работа; психологическата атмосфера в учебната среда – оценка на емоционалния климат, доверието и качеството на взаимодействието между учителя и учениците.

Анкетата е апробирана сред 126 учители по физическо възпитание и спорт от различни региони на страната. В основното емпирично изследване участват 31 учители по физическо възпитание и спорт, работещи в български училища, от различни населени места и с различен професионален стаж. По-голям брой изследвани лица би позволило по-широка обобщаемост на резултатите.

В третата глава са представени резултатите от проведеното емпирично изследване. Те са анализирани и интерпретирани последователно и аргументирано. Първо са представени резултатите от анкетното проучване в текст и графични изображения. Следват представени резултатите от психологическите въпросници. Следват резултати от изследването на физическата дееспособност на учителите.

В дисертационния труд са използвани дескриптивна статистика, корелационен анализ и регресионен анализ. Липсва информация за проверка за нормалност на разпределението.

При Графика 8 са смесени различни мерни единици – секунди, брой и метри, което прави резултатите трудно съпоставими. В Графика 15 липсва означение на променливите, които се коментират в текста към графиката (екстраверсията, добрият баланс и броят на лицевите опори – стр. 108 от

дисертационния труд), а вместо това е представена легенда, че линиите на графиката представляват отделни статистически показатели като b , бета, стандартна грешка на измерване, доверителен интервал и равнище на значимост.

Чрез прилагане на регресионен анализ докторантът показва, че съществува връзка между психофизически характеристики на учителя (личностната особеност екстраверсия и физически качества като способност за запазване на баланс, равновесие, физическа сила при лицеви опори и скорост при бягане) с неговата самооценена професионална ефективност на преподаването по физическо възпитание и спорт.

Изводите като цяло са добре формулирани, но са разпръснати в няколко точки от дисертационния труд: 3.3. Интерпретация и обсъждане на резултатите; 3.2.3. Обобщение и изводи; 3.4. Потвърждение или отхвърляне на хипотезата; 3.5. Съпоставка между изследователските задачи и постигнатите резултати; както и заглавие ИЗВОДИ на стр. 122. По-добре би било докторантът да ги обособи само в един раздел. Ограниченията на изследването, представени на стр. 93 и на стр. 131, биха могли да се обособят в самостоятелен подраздел на изводите.

Формулирани са принос с теоретичен характер, методологичен принос относно разработване на концептуална рамка за изследване и оценяване на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт, както и принос, свързан с изследователския инструментариум и емпиричните резултати. При формулировката на научните приноси е уточнено в какво се изразява психофизическият профил на учителя по физическо възпитание и спорт, за който докторантът е създал теоретична концепция, разработил е концептуална рамка за изследване и оценяване, основана на съвместното разглеждане на личностно-психологически и физически показатели, както и е

приложил комплекс от психодиагностични методики, анкетни инструменти и двигателни тестове, чрез които е осъществено многостранно изследване на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт. Установено е, че екстраверсията, по-ниските стойности на невротизъм, контролът върху агресивните реакции и отделни показатели за физическа дееспособност имат значение за самооценената ефективност на преподаването

Дисертационният труд съдържа препоръки за квалификационни програми, начин на работа и бъдещи изследвания, както и заключение за значимостта на резултатите от изследването.

В дисертационния труд докторантът цитира 97 литературни източници, но някои цитирани източници в дисертационния труд са пропуснати от списъка с литература – така например, на стр. 114 в схема 4 е цитиран Côté (1999), който не е включен в списъка с литература.

В приложение са представени личностните въпросници, използвани при изследването – въпросника за агресивност на Бъс и Пери, въпросника за темперамент на М. Паунов, личностният въпросник на Айзенк. Последна в приложението е анкетата, съставена от докторанта.

Представеният дисертационен труд представлява самостоятелно, задълбочено и актуално научно изследване, което има както теоретична, така и практическа стойност. Докторантът демонстрира добра теоретична подготовка, способност за интерпретация на емпирични резултати. Получените резултати и направените изводи допринасят за развитието на научните изследвания в областта на педагогиката и теорията и методиката на физическото възпитание и спорта.

В автореферата на дисертационния труд докторантът описва свои три самостоятелни научни публикации, с които отговаря на националните минимални изисквания за придобиване на образователната и научна степен

„доктор“ в област на висше образование: 1.Педагогически науки, направление
1.3. Педагогика на обучението по...

На основание на изложеното считам, че дисертационният труд отговаря
на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

10.08.2026 г.

Благоевград

Рецензент:

проф. д-р Станислава Стоянова

REVIEW

of a doctoral dissertation on the topic:

**"THE PSYCHO-PHYSICAL PROFILE OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT TEACHERS
AS A FACTOR IN ENHANCING TEACHING EFFECTIVENESS"**

for awarding the educational and scientific degree "Doctor" in the doctoral program **"Theory and Methodology of Physical Education and Sports"** in the professional field **1.3. Pedagogy of Training in ...**

PhD student **Nikolay Angelov Parvanov**

Supervisor **Assoc. Prof. Dr. Daniela Tomova**

Reviewer **Prof. Stanislava Stoyanova, PhD**, Department of Psychology, South-West University "Neofit Rilski", internal member of the scientific jury according to Order No. 1483/03.07.2026.

The reviewer was provided with the doctoral dissertation in the amount of 156 pages, a document for verification for duplication in the content of the dissertation (similarity index 7%), an abstract in Bulgarian and an abstract in English.

The PhD student is a specialist in the field of athletics and conditioning, with extensive competitive and professional experience in working with athletes and sports teams. He holds a Bachelor's degree in "Pedagogy of Physical Education and Sports" from South-West University "Neofit Rilski", a Master's degree in "Sports

Animation" from South-West University "Neofit Rilski", a Master's degree in "Sport for Excellence - Conditioning Training" from the National Sports Academy "Vasil Levski". His doctoral studies are in "Theory and Methodology of Physical Education and Sports" at the South-West University "Neofit Rilski". He combines academic training, practical coaching experience and many years of competitive experience, which allows him to apply a thorough and comprehensive approach to physical training, the development of sports qualities and the optimization of the training process.

1. Relevance and significance of the study

The presented dissertation is devoted to a topical and socially significant problem related to the role of the psychophysical characteristics of the teacher of physical education and sports for the effectiveness of the educational process. In the conditions of modern education, higher and higher requirements are placed on the professional training of teachers, focusing not only on their methodological competence, but also on their personal and physical qualities. The study of the psychophysical profile of the physical education and sports teacher is especially important, since the teacher plays the role of an organizer, motivator and role model, which requires a specific complex of psychological and physical qualities. In this context, the topic of the dissertation is scientifically based, up-to-date and with a clearly expressed practical focus on improving the quality of the educational process in physical education and sports.

2. General characteristics and structure of the dissertation

The dissertation is structured logically and consistently, and includes an introduction, three chapters, conclusions, recommendations, a conclusion, a bibliography, appendices with questionnaires and a survey from the research. The general structure of the work shows a clear logic of scientific research – from the

theoretical analysis of the problem, through the development of a methodological framework, to the presentation and interpretation of the results of empirical research.

In the first chapter "Theoretical Foundations of the Psychophysical Profile of the Physical Education and Sports Teacher", the PhD student examines the social role of the teacher, outlining the main trends in the development of the pedagogical profession. An in-depth analysis of the specifics of the educational process in physical education and sports is made. Particular attention is paid to the personal qualities and professional competencies of the teacher in physical education and sports. The research hypothesis is formulated at the end of this chapter (**"It is assumed that the personal-psychological and physical indicators included in the psychophysical profile of the physical education and sports teacher are statistically significantly related to the self-evaluated pedagogical effectiveness and to the teacher's assessment of the activity and engagement of students in the learning process. Higher extraversion, lower values of neuroticism and aggressiveness, as well as better scores on individual motor tests are expected to be associated with higher self-reported effectiveness of physical education and sports teaching**"), the parts of which are well connected to each other and express a clear idea that logically connects theoretical analysis with the empirical part of the study.

The abstracts correspond to the content of the dissertation, but in the abstracts in Bulgarian and English on p. 6, the formulation of the hypothesis of the research differs from that in the dissertation, as it summarizes rather than conveys it accurately:

"Research Hypothesis

It is assumed that the psycho-physical profile of the Physical Education and Sport teacher, considered as a set of personal-psychological, professional-

motivational and physical characteristics, is a significant factor in enhancing the effectiveness of the teaching and learning process.“

In the second chapter "Methodological Framework and Organization of Empirical Research", the PhD student presents the conceptual framework of the research, defining personal-psychological components, professional-motivational components, physical components and behavioral manifestations in a learning environment. The PhD student defines 4 criteria and their indicators for assessing the effectiveness of the educational process in physical education and sports. These criteria are motivation for participation, behavioral commitment, perceived effectiveness of the learning process in physical education and sports, and psychological atmosphere in the learning environment

The methodological toolkit includes a variety of methods of scientific research – a survey, several personality questionnaires (for aggressiveness of Buss and Perry; Eysenck's personality questionnaire; a questionnaire for the temperament by M. Paunov) and motor tests for assessing physical capacity (running 50 meters from a high start, running 800 meters, jumping from a standstill, push-ups for 1 minute, Flamingo test). The survey collects socio-demographic data; teachers assess their satisfaction with aspects of the profession; assess their sports preparation and behavior in physical education lessons; evaluate the effectiveness of their teaching in physical education and sports; as well as assess the motivation and activity of the students, the desire to be included and the interest of the students in the activities in the class; the behavioral engagement of students – assessment of discipline, organization, compliance with the rules and participation in group work; the psychological atmosphere in the learning environment – assessment of the emotional climate, trust and quality of interaction between the teacher and the students.

The survey was tested among 126 teachers of physical education and sports from different regions of the country. The main empirical study involved 31 teachers

of physical education and sports, working in Bulgarian schools, from different settlements and with different professional experience. A larger number of subjects studied would allow for wider generalization of the results.

The third chapter presents the results of the empirical research. They are analyzed and interpreted consistently and reasonably. First, the results of the survey are presented in text and graphic images. The following are the results of the psychological questionnaires. The following are the results of the study of the physical capacity of teachers.

Descriptive statistics, correlation analysis and regression analysis are used in the dissertation. There is no information about checking for the normality of the distribution.

In Graph 8, different units of measurement are mixed – seconds, number and meters, which makes the results difficult to compare. In Graph 15, there is no indication of the variables that are commented in the text for this graph (extraversion, good balance and the number of push-ups – page 108 of the dissertation), but instead a legend is presented that the lines on the graph represent separate statistical indicators such as b , β , standard measurement error, confidence interval and significance level.

By applying regression analysis, the PhD student shows that there is a relationship between the psychophysical characteristics of the teacher (the personality trait, extraversion and physical qualities such as the ability to maintain balance, physical strength in push-ups and speed when running) with teacher's self-assessed professional effectiveness of teaching physical education and sports.

The Discussion is generally well formulated, but they are scattered in several points of the dissertation: 3.3. Interpretation and discussion of the results; 3.2.3. Summary and conclusions; 3.4. Confirmation or rejection of the hypothesis; 3.5. Comparison between the research tasks and the results achieved; as well as the title

CONCLUSIONS on p. 122. It would be better for the PhD student to separate them into only one section. The limitations of the study, presented on p. 93 and on p. 131, could be separated into a separate subsection of the conclusions.

Theoretical contributions, methodological contributions on the development of a conceptual framework for research and evaluation of the psychophysical profile of the physical education and sports teacher, as well as some contributions related to the research tools and empirical results are formulated. In the formulation of the scientific contributions, it is specified what is the psychophysical profile of the physical education and sports teacher, for which the PhD student has created a theoretical concept, developed a conceptual framework for research and evaluation based on the joint consideration of personal-psychological and physical indicators, as well as has applied a complex of psychodiagnostic methodologies, questionnaire tools and motor tests, through which a multifaceted study of the psychophysical profile of the physical education and sports teacher was carried out. It has been found that extraversion, lower values of neuroticism, control over aggressive reactions and individual indicators of physical capacity are important for self-evaluated teaching effectiveness

The dissertation contains recommendations for qualification programs, ways of working and future research, as well as a conclusion on the significance of the research results.

In the dissertation, the PhD student cites 97 literary sources, but some cited sources in the dissertation are omitted from the list of references – for example, on p.114, Côté (1999) is cited in Scheme 4, but this source is not included in the list of references.

The personality questionnaires used in the study are presented in the appendix – the aggressiveness questionnaire by Buss and Perry, the temperament

questionnaire by M. Paunov, the Eysenck personality questionnaire. Last in the appendix is the survey compiled by the PhD student.

The presented dissertation is an independent, in-depth and up-to-date scientific research that has both theoretical and practical value. The PhD student demonstrates good theoretical training, ability to interpret empirical results. The results obtained and the conclusions made contribute to the development of scientific research in the field of pedagogy and the theory and methodology of physical education and sports.

In the abstract of the dissertation, the PhD student describes his three independent scientific publications, with which he meets the national minimum requirements for acquiring the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education: 1. Pedagogical Sciences, professional field 1.3. Pedagogy of Training in...

On the basis of the above, I believe that the dissertation meets the requirements for awarding the educational and scientific degree "Doctor".

10 August 2026

Blagoevgrad

Reviewer:

Prof. Stanislava Stoyanova, PhD